

OBRтни VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«
izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . K 12
polletno . . . » 6
posamezna številka . . . » 1

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Laškem trgu
in slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Cene inseratom:
1/2 strani pri enkratni objavi
K 6, pri večkratnih objavah
primeren popust.
Za male objave enostopna
petitvrsta K 1.

Uredništvo in upravnništvo:
Ljubljana, Dunajska cesta 20

II. letnik.

V Ljubljani, 15. decembra 1919.

Štev. 14.

Nehajte!

Preteklo je prvo leto dni, kar smo se otresli suženjskega jarma, habsburške oblasti in postali svobodni državljani lastne države. Z velikanskim veseljem in navdušenjem smo se zatekli pod okrilje svoje matere Jugoslavije, katera je morala nad tisoč let gledati večji del svojih otrok v suženstvu. Dosegli smo po zaslugi in žrtvah drugih svobodo. Tisoče jugoslovanskih vojakov in legijonarjev počiva pod rušo tuje zemlje, žrtvovali so vse za zlato svobodo svojega jugoslovanskega naroda, tisoče zavednih Jugoslovancev so ubili Habsburgovci in njihovi hlapci, neštete so žrtve, ki jih imajo na vesti lopovski denuncijanti, na tisoče brojijo grobovi, v katerih počiva jugoslovanska deca kot nedolžne žrtve naših tisočletnih tlačiteljev, ki so naše pradede v znamenju križa zasuznjili, ubijali in oropali rodne zemlje. Nemci in Madžari, razširjevalci kulture v obliki noža in vislic, so uničili tretjino srbskega naroda, niso prizanašali ne ženam in materam, nedolžnim otročičkom in slabotnim starcem, pobijali so vsevprek krvoločnejše od divje zverine. Ubil je s slastjo na materinih prsih dojenčka in potem še mater, požigali so srbske domove, uničevali in pustošili srbsko zemljo. Ko bi govorilo krašno kamenje Dalmacije, ko bi pripovedovala Bosna in Hercegovina, Črnagora in Slavonija, bi slišali ogromno gorja, zvedeli o brezbrojnih žrtvah za našo svobodo.

Leto dni je poteklo, ali razmere v naši mladi državi so žalostne in slabe, morda še slabše, kot so bile v začetku.

Kakor razburkano morje zmeče na obalo nesnago in smeti, tako je tudi prevrat spravil na površje mnogo takih, ki niso nikdar čutili slovansko, so bili najboljši habsburški priganjači, so zatajevali lastno mater, so denuncirali in tožili lastne rojake; lastne tovariše, da so ložje rinili naprej v vrstah habsburških hlapcev.

Vojni oderuhi in dobičkarji delajo še z veliko večjo vnemo za svoj nenasitni žep, ter odirajo in izkoriščajo v znamenju narodnosti svoje sodržavljane.

V našo prestolico, v naš Beograd so šli zastopniki, žal ne naroda, nego strank, da bi dogradili našo državno stavbo, toda v Beograd niso prišli graditelji, nego mnogo razdirateljev tega, kar so postavili drugi.

Kdor se je prej valjal v prahu pred ničvrednimi veličanstvi, kdor se je pehal za njih moč in gospo-

darstvo, ne more postati čez noč navdušen in samozavesten delavec za narod in njegovo neodvisnost.

Stranka in osebna korist so prvo, narod in njegova svoboda pa lahko pogineta, saj se poslanci ne zanimajo za nadaljni razvoj države!

Ali smo zato toliko pretrpeli pod pestjo habsburških hlapcev, ali je zato umirala jugoslovanska deca, žene in starčki, ali so zato žrtvovali jugoslovanski legijonarji svoje življenje, da se bodele sedaj ruvali za strankarske koristi, da nam bodele strankarji sedaj ubijali narod, njegovo državo in svobodo! Ne in nikdar ne!

Kljubovali smo habsburškim krvnikom, prenesli smo ogromno gorja, pa ne bomo trpeli in prenašali zločinskega dela strankarskih spietkarjev.

Če se ne morejo otresti hlapčevske narave, če so strankarji pritlikavci, nočemo mi zato postati zopet sužnji in hlapci drugih!

Zapravili so nam Reko, v nevarnosti je Dalmacija in njeni otoki, zaprta nam je pot na morje in v svobodni svet, na svojem morju bomo hlapci drugih. Zapravili so nam ugled in zaslonbo pri velikih narodih!

Nimamo še določenih mej, veliko našega naroda ječi pod tujo pestjo, žalostne so naše gospodarske in pridobitne razmere, produkcija vsakovrstnih dobrin je neurejena, prometne razmere postajajo dan za dnevom obupnejše, nimamo še svojega denarja in vrejene valute in vendar ministri in poslanci rajši potujejo in hodijo na strankarske shode agitirajo za svoje proslule stranke, nego bi se pečali v prestolici z važnim gospodarskim delom.

Siti smo strankarskih spletk in strankarskih bojev, hočemo in zahtevamo pozitivnega, poštenega in državo vzdržujočega dela. Povsod se rovari, razdvaja in hujska na veliko veselje naših sosedov, ki bodo želi brez sejanja, če ne bo naš troimeni narod obračunal s svojimi škodljivci in jim onemogočil zločinsko delo.

Široke mase naroda zahtevajo od zastopnikov, da delajo res vsi složno za narod in njegovo svobodo, da nehajo s strankarskim delom v času, ko je bodočnost in obstoj svobode in države še negotova.

Obrtniki smo se lotili resnega dela, nastopamo skupno in složno za razvoj obrti v dobrobit svoj in svoje mile očetnjave, zato pa s težkim srcem gledamo delo strankarjev. Obrtniki smo odkritosrčni sinovi troimenega naroda, hočemo svobodo in lepo, neod-

visno bodočnost svoje države, zato pa imamo pravico in dolžnost, da se pridružimo celemu narodu in zakličemo strankarjem: Nehajte razdirati, kar niste stavili, poprimite se državo vzdržujočega dela, zedinite se in delujte vsi složno in smotreno za narod in državo!

Stanovska in gospodarska organizacija sloven. obrtništva.

Slov. Narod je priobčil nastopni članek g. dr. Fr. Windischer-ja:

Organizacija slovenskega obrtništva se lepo razvija. Stanovska zavest se je okrepila, trajno se širi prepričanje med našimi obrtniki, da je uspešno zastopanje stanovskih in strokovnih interesov le tedaj mogoče, ako ne stoji vsak obrtnik zase, marveč se družijo s svojimi tovariši v stanovske družbe. Razven društvenih organizacij, ki slone na prostovoljnosti, je na slovenskem ozemlju že močno razvita obvezna organizacija v obrtnih združenjih. Te zadruge so deloma splošne, namenjene vsem obrtnikom določenega okoliša, deloma pa strokovne, namenjene le obrtnikom enega obrta ali pa več sorodnih obrtov. V bistvu organizacijskega gibanja leži, da je smer organizatornega prizadevanja sredotežna. Zadruge v posameznih krajih in okrajih streme naravno po organizaciji višjega reda in se družijo v obrtne zveze. Na delu je že zveza obrtnih za drug za Spodnje Štajersko, na Kranjskem obstojita dve deželni zvezi, splošna obrtna zveza in Zveza gostilničarskih združenj. Obrti, ki so manj številni imajo zadruge, ki obširjajo celo deželo.

Izvedba stanovske organizacije med našim obrtništvom ni bilo lahko delo. Mnogo težav in ovir je bilo premagati, veliko probudnega dela je bilo izvršiti. Zgledi v drugih deželah so tudi pripomogli. Naš narod si je moral stoprav ustvariti svoje narodne obrtnike, ni treba daleč segati v preteklost, pa že pridemo do časov, ko je prevladalo tuje obrtništvo pri nas. Veseliti nas mora, da nacionalna osamosvojitve v obrtu napreduje hitro in vsestransko. Naše obrtništvo je skoro brez tradicij, obrt se ni razvijala od rodu do rodu. Naši narodni obrtniki so se morali uveljavljati v boju s tujimi, priseljenimi obrtniki. Tudi oblastva, dolgo v rokah narodu neprijaznega uradništva, niso gladila potov nacionalnemu življu. Na Štajerskem, Koroškem in Primorskem je bil položaj za naše obrtnike posebno težaven. Kjer je mogla, jih je zavirala tuja birokracija, oficialno jih je najraje zatajevala. Slabo razvito strokovno šolstvo za obrtnike je dovolj glasna priča. Kako težko je bilo priboriti si vsak zavod in vsako šolo za strokovno izobrazbo obrtništva! Zistem je bil v tem, da so trdno odklanjali v naših deželah še tako utemeljene zahteve po obrtnih in trgovskih šolah. Niso marali, da bi se bili usposobili naši ljudje strokovno, ker so se bali gospodarsko neodvisnih ljudi med Slovenci.

Krepke stanovske organizacije vodijo nujno do tega, da organizirani obrtniki začno misliti na skupne gospodarske naprave, na gospodarske zadruge za nabavo potrebščin in vnovčevanje izdelkov ter na lastne kreditne zadruge. Iz stanovskih organizacij prihaja potem smotreno delo za izpolnitev strokovne izobrazbe po izobraževalnih predavanjih, učnih tečajih in strokovnih šolah. Premišljeno vodene stanovske

organizacije postanejo izhodišče za strokovne in gospodarske naprave ter izobraževalne priredbe.

V tem organizatornem delu ne smemo prepuščati naše obrtništvo, ta stebler krepkega narodnega gospodarstva, samemu sebi. Država ima prvoreden interes, da pomaga obrtništvo ob graditvi in popolnitvi obrtniške stanovske in gospodarske organizacije. Ob snovanju združne organizacije pa tudi za poslovanje združnih organizacij je treba obrtnikom večših, za stvar vnetih svetovalcev in vodnikov. Pod starim režimom so obstajali posebni združni instruktorji. Storili so mnogo koristnega, zlasti moramo pohvaliti vstrajno delo in trud gosp. združnega instruktora za Kranjsko. Priznati se mora, da se je trudil po vseh močeh pomagati obrtništvo, ampak, imel je roke vezane, kakor vsak uradnik strogo nemško orientirane državne uprave. Ko je prišel prevrat, je ta institucija prenehala. Manjkalo je upravnih uradnikov in nujna potreba ga je zvala drugam.

Kakor hitro smo bili svobodni, je začelo živahno organizatorno gibanje med našim obrtništvom, dasi ni bilo instruktora. Naši obrtniki so videli, da v novem položaju prav tako potrebujejo krepke organizacije. Organizatorjev je pa manjkalo, to delo ne daje materialnega dobička. Velike zasluge si je v tem času pridobil dolgoletni načelnik deželne obrtne Zveze, ki je neumorno vzpodbujal organizatorno gibanje in pomagal širiti obrtno organizacijo po slovenskem ozemlju. Dolgo vrsto let stoji na čelu slovenskega obrtnega gibanja, ljubezen do stvari ima ter pozna potrebe in razmere med slovenskim obrtništvom. Naše obrtništvo ve ceniti njegovo požrtvalno delo osobito ob času, ko ni bilo združnega instruktora.

Osemurni delavnik.

Ministru Koraču se je posrečila naredba, s katero se vpeljuje osemurni delavnik v celi državi. Opozarjamo svoje tovariše, da je storil to Korač v času, ko pravzaprav ni bil več minister, ker je podal ostavko. Tako postopanje se obsoja samo.

Enkrat smo že izrekli svoje pomisleke radi osemurnega delavnika. Danes moramo zopet odločno naglašati, da uvedba tako kratkega delavnega roka ni na mestu v času največje gospodarske razdrapanosti in bede. Manjka nam delavna sila, vse se pritožuje, da ni mogoče dobiti delavca in še ti, kar jih je, večinoma nočejo delati. Mnogo nam škoduje tudi vlada s svojimi podporami za brezposelne. Popolnoma neumljivo je, kako se more govoriti o brezposelnosti, ko je vendar vsepovsod ogromno dela na razpolago. Kamor pogledaš, povsod primanjkuje delavne sile. Dozdeva se nam, da se dela s podporami kupčija in agitacija. Mi, ki smo se lotili resnega dela in moramo plačevati davke, se bomo morali oglasiti in vladi povedati, da naj porablja naše davke boljše.

Nova naredba bo velika neprilika našemu kmečkemu ljudstvu. Da uničijo kmeta, ki ni dostopen raznim neumnim naukom raznih prerokov, so vpeljali osemurni delavnik in s tem oropajo kmetovalca še tistih malo delavnih sil, ki so mu ostale. Že prej je vse drlo v mesta in tovarne, a z novim zakonom ali naredbo bodo povečali to izseljevanje z dežele v tovarne.

Slovenski obrtniki! nastopiti bomo morali proti škodljivcem naše države in našega gospodarstva.

Otežkočiti nam hočejo naš obstoj. Na naši strani je kmečko ljudstvo, ki bo z raznimi preroki in označevalci novih nauk temeljito obračunalo.

Naši interesi so tudi kmečki interesi in koristi kmeta so tudi naše. Naša korist in naša bodočnost zahteva od nas, da nastopimo složno proti vsem tistim, ki nam skušajo vsepovsod škodovati.

V nastopnem prinašamo besedilo naredbe, ki ima moč zakona ter se glasi:

§ 1.

Na ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, v industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovskih in prometnih obratih in podjetjih, bodisi privatnih ali pripadajočih državi, okrožju, občini, kakor sploh pri delih te vrste, ki se postransko vrše v drugih podjetjih privatnega ali javnega značaja, ne sme delovni čas presežati osem ur na dan ali osemindvajset ur na teden.

Te odredbe veljajo skladno tudi za podjetja industrijskega značaja pri kmetijstvu in gozdnem gospodarstvu.

Za prometna podjetja (železnice, pošte, telegrafe, telefone, tramvaje, brodarstvo itd.) se morajo določila tega paragrafa uporabljati z modifikacijami, ki so nezogibne z ozirom na značaj teh podjetij. Te modifikacije določijo dotični ministri v sporazumu z ministrom za socialno politiko.

Spore o tem, ali spada podjetje pod to ali ono določilo te uredbe, rešuje minister za socialno politiko, ko je zaslišal interesente.

§ 2.

Za industrijska in obrtna podjetja, ki ne prestopajo obsega domačega obrta in v katerih so zaposleni samo člani podjetnikove družine, ne veljajo določila le uredbe. Spore o vprašanju, ali naj se taka podjetja smatrajo za domačo obrt v zmislu tega odstavka, rešujejo oblastva, navedena v § 8. tega zakona, ko so zaslišala zainteresirane zbornice.

§ 3.

V osemurni delavnik se ne računi odmor, ki je po zakonu, naredbi, pogodbi ali običaju določen za posamezne obrate ali za posamezne kategorije podjetij.

§ 4.

Delovni čas se more podaljšati samo izjemoma in sicer:

1.) Pri podjetjih, ki morajo po bistvu posla ali zaradi javnega interesa delati brez prestanka. V teh primerih se morajo, da se zagotovi redna izmena delavskih skupin, zavezati samo moški delavci čez osemnajst let, da v razdobju treh tednov največ enkrat delajo šestnajst ur, všteti običajni (z zakonom, naredbo ali pogodbo določeni) odmor. Takim delavcem gre v razdobju treh tednov enkrat odmor popolnih štiriindvajset ur, ki se ne všteta v tedenski odmor, že določen z zakonom ali pogodbo.

2.) Če nastopi nepričakovana potreba — ki se ne pojavlja periodično — da se v obratih odpravijo zapreke neoviranemu delu. V takih primerih je podjetnik zavezan, da v roku štiriindvajsetih ur prijavi oblastvu, označenemu v §., kdaj je nastopila ovira v rednem poslovanju in kdaj je prestala.

3.) Oblastvo, označeno v § 8., more na prošnjo podjetja v interesu boljšega preskrbovanja dovoliti, da se za posamezna podjetja in posamezne obrate ali za posamezne oddelke podjetja podaljša delovni čas največ na deset ur dnevno ali na šestdeset ur tedensko, a tudi to največ za štiri tedne. Na ponovno obrazložene prošnje se more ta dovolitev podaljšati največ trikrat po štiri tedne v istem koledarskem letu.

To velja tudi za industrijska in za obrtna podjetja, ki delajo sezonsko.

Predložene prošnje je pristojno oblastvo obvezano (§ 8.) rešiti v roku treh dni. Dokler prošnja ni rešena, je prepovedano podaljšati delovni čas.

Ako podaljšba delovnega časa čez osem ur ne traja dalje nego tri dni v mesecu, ni treba posebne dovolitve, nego je dovolj, da se o tem obvesti pristojno oblastvo.

§ 5.

Določila § 1. ne veljajo za one pomožne posle, ki se morajo nujno dokončati, da se delo lahko začne ali izvrši (čiščenje delavnice, pripravljanje in čiščenje kotlov, strojev itd.) in ne za podjetja nestalnega značaja, započeta zaradi neodložne izvršitve dela, ki je potrebno spričo izrednih razmer ali sile, kakršni so posli ob požarih, povodnjih i. dr.

§ 6.

Za delo, ki traja čez čas, določen v § 1., odnosno čez osemindvajset ur na teden (§§ 4., 5. in 6.), se mora plačevati najmanj 50% več nego za delovne ure normalnega delovnega časa.

Pri akordantih se smatra za plačo normalne delovne ure osemindvajseti del skupne tedenske mezde.

§ 7.

Ob izvršitvi te uredbe delodajalec ne more znižati že pogojene mezde.

§ 8.

Kjer poslujejo obrtna oblastva in obrtni nadzorniki, rudarski nadzorniki, odnosno inspekcije ministrstva za socialno politiko, gre njim nadzorstvo, da se izvršuje ta zakon.

Prijave v zmislu § 4. se predlagajo tem oblastvom, ki odločajo tudi v podaljšbi delovnega časa po § 4. ter izrekajo kazni po tem zakonu v prvi inštanci.

Kjer ni obrtnih in rudarskih oblastev, odnosno inspekcij, izvršujejo ta posel politična oblastva.

Zoper rešitev teh oblastev se morejo prizadete stranke pritožiti na višja obrtna oblastva, kjer takih ni, in v zadnji inštanci na ministra za socialno politiko v roku osmih dni potem, ko dobe rešitev.

Kazni zoper uradnike državnih podjetij in obratov, ki se ne ravnaajo po določilih tega zakona, izrekajo na predlog ministra za socialno politiko pristojni ministri.

§ 9.

Z denarno kaznijo od 10 do 100 dinarjev se kaznuje, kdor opusti prijavo ali je ne učini v času, določenem v § 4., točki 2. in poslednjem odstavku.

Z denarno kaznijo od 50 do 100 dinarjev se kaznuje, kdor brez dovolitve, označene v § 4., točki 3., podaljša delovni čas ali nagovarja delavce, da delajo čez zakonito delavni čas, ali kdor prekrši delovno pogodbo, omenjeno v § 6., točki 1.

Z denarno kaznijo od 100 do 500 dinarjev se kaznuje tisti, ki z odpuščanjem delavcev iz posla, s samosvojem ustavljanjem dela ali kako drugače prisili delavce, da sprejmejo delavno pogodbo, ki nasprotuje določilom te uredbe, ali da delajo čez čas, ki ga določuje ta uredba, bodisi v obratu ali doma.

Istotako se kaznuje podjetnik obrata, odnosno podjetja, če kdo izmed njegovih nameščencev (nadzornik, delovodja itd.) prisili delavce, da sprejmejo delavno pogodbo, ki nasprotuje določilom te uredbe, ali da delajo čez čas, ki ga določuje ta uredba, bodisi v obratu ali doma.

§ 10.

Ta uredba stopi v veljavo čez mesec dni po razglasitvi v »Službenih novinah kraljestva Srba, Hrvata i Slovenaca« ter velja, dokler se ne nadomesti z zakonom. Od takrat prenehajo veljati vsi zakoni, vse uredbe in naredbe, ki uravnavajo delovni čas na ozemlju kraljestva Srbov Hrvatov in Slovencev.

Izvršitev te uredbe se poverja ministru za socialno politiko.

Jugoslovanski obrtniški zbor.

9. novembra t. l. se je vršil v Celju veliki zbor obrtnikov. Ta shod, katerega je sklicalo »Občeslovensko obrtno društvo v Celju«, je bil naravnost sijajen. Zastopanih je bilo na zboru okrog 40 obrtnih organizacij iz raznih krajev Jugoslavije, med njimi vse beogradske organizacije, ter mnogo hrvatskih organizacij, na čelu Savez hrvatskih obrtnika. Navzoči so bili na zboru: zastopnik ministrstva za trgovino in industrijo, inšpektor Zafir Stankovič, šef slovenskega oddelka tega ministrstva, sekcijski svetnik dr. Marn, zastopnik deželne vlade za Slovenijo, okrajni glavar dr. L. Žužek, nadzornik za Obrtno šolstvo vladni svetnik Ivan Šubic, zastopnik mestne občine celjske, komisar dr. Poljanec, ravnatelj urada za pospeševanje obrti, inžener Turnšek, načelnik Zveze kranjskih obrtnih zadrug Egelbert Franchetti, načelnik Zveze obrtnih zadrug za bivšo Štajersko Blaž Zupanc, odposlanci Zanatske komore v Beogradu, Trgovinsko-obrtničke komore v Zagrebu in Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Zborovanje, na katerem je bilo nad 300 delegatov, je vodil predsednik Ivan Rebek iz Celja. Podpredsednikom sta bila izvoljena Srb Dobrovoje Mirković in Hrvat Franjo Mihoković, tajnikom Srb Pavle Kara-Radovanović, Hrvat Ivan Čupak in Slovenec Ignac Založnik.

O tem veličastnem zborovanju priobčimo v prihodnji številki obširno poročilo.

Danes prinašamo le spomenico, ki se je sklenila na tem zborovanju in odposlala na primerno mesto.

Zbor je najodločnejše nastopil proti osemurnem delavniku in je ta odločnost izražena in vtemeljena v ti spomenici. Obrtniki nikakor ne dopustimo, da bi se na tak način ubijala naša gospodarska sila, da bi vtihotapljali odredbe ministri, ki so v tistem času bili v ostavki.

Spomenica.

Saveza hrvatskih obrtnika u Zagrebu, i saveznih organizacija Hrvatske i Slavonije, predložena Zboru jugoslovanskih obrtnikov, ki se je vršil dne 9. novembra 1919 v Celju, in jednoglasno sprejeta kakor vzajemno mnenje Srpskog zanatlijskog Saveza u Beogradu, Zveze slovenskih obrtnih zadrug v Ljubljani ter ostalih obrtnih udruženj kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

V službenih novinah kraljestva Srba, Hrvata i Slovenaca v štev. 97 z dne 23. septembra 1919 je razglášena naredba z dne 12. septembra t. l. glede delavnega časa v industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovskih in prometnih podjetjih.

Savez hrvatskih obrtnika vzajemno z ostalimi obrtnimi organizacijami, ki delujejo na ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev predlagajo ministrskemu svetu, ministru trgovine in industrije, narodnemu predstavništvu in poslancem narodnega predstavništva, pokrajinskim vladam, zbornicam kakor tudi vsem drugim pristojnim oblastim, kojih dolžnost je, da se zanimajo za razvoj obrtnega stanu, nastopno spomenico.

Ministrstvo za socialno politiko se je smatralo za opravičeno, da brez odobrenja narodnega predstavništva in brez posvetovanja s prizadetimi krogi, tedaj na popolnoma nedemokratski način, izda in oživotvori naredbo o osemurnem delavniku.

Podpisani smatrajo za svojo veliko stanovsko dolžnost, da ščitijo obrtniške interese, te glavne panno našega narodnega gospodarstva, ter z ozirom na svobodo dela, tega temeljnega pogoja za gospodarski razvoj in procvit naše nove in mlade države, in podvržejo to naredbo stvarni kritiki.

To storimo zato, ker smo mnenja, da ta naredba po temi, kako je nastala in po svoji vsebini ne more in ne sme ostati v veljavi. V dokaz in v okrepitev našega mišljenja naj služijo nastopna razmotrivanja.

Ne da se oporekati, da je postanek mlade in nove naše države davni ideal mnogih rodoljubov, ki so se skoz desetletja trudili, da vzbudijo misel narodnega ujedinjenja našega troimenskega naroda.

Ta ideal smo po razpadu bivše Avstro-Ogrske in s pomočjo svetovne vojne dosegli.

Ali poglobiti se moramo v ekonomsko in politično življenje naše nove države.

Predvsem se moramo vprašati, kakšne resnične ekonomske razmere vladajo, da se taka socialna naprava ali naredba, ki posega tako globoko v naše danes še tako nevrejete razmere in ki tako ogrožuje naše pridobitne zmožnosti kratkomalo in svojevoljno po kakem ministru lahko vpelje? Nadalje se moramo vprašati, kaj nam prinese osemurni delavni čas in če je ta sploh izvedljiv.

Poskusili bomo odgovoriti na zgorajšnja vprašanja.

Naša država je nastala iz pokrajin, ki so pred vojsko bile svobodne in podjarmljene. V raznih teh pokrajinah so vladali različni zakoni in običaji. Nekatere pokrajine so se razvijale v gospodarskem oziru toliko, kolikor jim je dopuščala svoboda in lastna sila, v drugih pokrajinah zopet se iz znanih vzrokov proces razvoja ni mogel vršiti in zato so te pokrajine v obrtniški, trgovski in industrijski stroki zaostale in stoji danes še na jako primitivni ali nizki stopnji. Za nekatere kraje in za nekatere vrste

industrije je osemurni delavni čas potreben, za druge kraje in za pretežni del obrti pa je naravnost škodljiv.

Da dokažemo:

V večjih krajih Srbije, Hrvatske in Slovenije, v katerih je prilično razvito industrijsko in trgovsko življenje, kjer žive naprednejši obrtniki in rokodelci, se je v pretekli dobi neštivilnokrat razpravljalo o delavnem času, ter se je delavni čas uredil prostovoljno z medsebojnim dogovorom brez ozira na obstoječe zakone. V vseh teh večjih krajih je došlo do deveturnega delavnika.

Med tem je pa na deželi po celi naši kraljevini stvar čisto drugačna. Ako vzamemo Hrvatsko in Slovenijo, kjer je industrija in rokodelstvo gotovo najbolj razširjeno, ker je zaposleno nad 65 000 delavcev, moramo reči, da je rokodellec v manjših krajih delal po 10, 11 ali 12 ur dnevno. V Sloveniji, Dalmaciji, Medmurju in Vojvodini so razmere prilično iste, medtem, ko se je v Bosni in Hercegovini, Južni Srbiji in Črnigori delalo vedno 11. do 12 ur na dan.

Naglašamo pa, da je ta delavni čas vladal le v rokodelstvu, v tvornicah pa se je delalo največ 9. ur, v mnogih podjetjih pa le 8 in pol ure, v rudokopih pa le osem ur na dan.

Z gotovostjo se mora reči, da se je v našem novem kraljestvu pri 80% obrti delalo povprečno 11 ur na dan. Če vzamemo, da je v teh obrtnih delavnicah delalo samo 100.000 delavcev, tedaj bi se z vpeljavo osemurnega delavnika izgubilo na dan 300.000 delavnih ur. Na podlagi te številke lahko izračunamo ogromno škodo, ki nastane v enem letu z vpeljavo tega kratkega delavnega roka. Da to ni v korist naše mlade države, to bo lahko uvidel vsak mislec človek.

V Bosni, v večjem delu Srbije in v Črnigori stoji obrt še na jako primitivni, nizki stopnji. Kdor pozna tamošnje razmere, mora to potrditi. Večina teh obrtnikov je bila v vojni, in sedaj, ko so se povrnila na uničeno rodno grudo, na razrušen dom, jim vpelje država z grozovitvo zakonskih posledic osemurni delavni čas. Ti obrtniki hočejo in potrebujejo dela, pa tudi hočejo svobodno delati in razpolagati s svojim delavnim časom. Niso znani obrtnikom socialni problemi in o njih niti ne sanja tudi pomočnik. Tukaj še treba mnogo razvoja, tu se morajo novotarije vpeljati polagoma, ne pa, da vlada čez noč nastopi s tako novotarijo v najbolj kritični ekonomski dobi. V teh krajih se osemurni delavnik sploh ne da izvat. To je naše globoko prepričanje. Ali sploh morete temu delavnemu in varčnemu človeku predpisati sedaj koliko časa sme delati? Ali hoče državna oblast oziroma njeni eksekutivni organi zato kaznovati ljudi, ker delajo, ker hočejo na pošten način zagotoviti sebi in svoji obitelji pošten obstoj? Res je, da odloča zakon, da industrijska in obrtna podjetja, ki ne prestopajo obsega domačega obrta in v katerih so zaposleni samo člani podjetnikove družine, ne spadajo pod določbe tega zakona.

Predvsem moramo poudarjati, da je oče naredbe zamenjal ali zmešal pojme domača obrt, rokodelska obrt in industrija. Obrt je obrt pa naj se potem vrši v manjšem ali večjem obsegu. Kadar se govori o obrti, se zna o čem se govori, ne pa tudi o obsegu. Obrt je s zakoni vrejena po celi naši državi, pa dvomimo, da bomo našli v državi zbornico ali kako organizacijo, ki bo v spornih slučajih lahko odločila, da obrt ne prestopa obsega domače obrti. Drugi članek

te naredbe pravi, da člani podjetnikove družine ne spadajo pod ta zakon. Oče te naredbe se pač ni osmelil predpisovati delovnega časa obrtniku, ki dela z člani družine. In vendar se je ukani. Ni pomislil, kako je v življenju. Vzemimo slučaj, da sta v neki vasi dva kovača. V eni kovačnici dela oče z dvema sinovoma od ranega jutra do poznega večera, v drugi pa kovač z dvema pomočnikoma, ki se mora držati po naredbi predpisanega delavnega časa. Kako razrešiti tu soc vprašanje in kako razmerje bo vladalo med tema obrtnikoma?

Verujemo, da nam bodo krogi, ki se zanimajo za osemurni delavni čas, očitali reakcionarnost. Možno jim je tudi, da nastopijo proti nam z raznimi argumenti iz starejše in novejša teoretične ekonomske znanosti.

Zato pa hočemo si sami nekoliko ogledati in osvetliti te argumente.

Vse kulturne države, kakor Amerika, Angleška, Belgija, itd. uvajajo osemurni delovni čas, le mi naj bi zaostali? Tako pravijo zagovorniki osemurnega delovnega časa. Brez ozira na to, da so zgornj navedene dežele industrijske, pa vprašamo, ali se mora naša Jugoslavija postavljati z njimi v eno vrsto? V kakem pravcu? V nobenem, izvzemši v tem, da žive ljudje tu in tam. In še tu je razlika. Tam žive izobraženi in napredni ljudje, pri nas pa imate kraje z 60, 70 ali celo 80% analfabetov. To je žalostna resnica.

Nimamo industrije, nimamo niti določenega cilja za vrejeno obrt. To najbolje dokazuje naredbodajalec sam, ko pravi, da v spornih slučajih naj odloča zbornica, kaj spada pod industrijo, kaj pod obrt in kaj pod domačo obrt.

Ta malenkost industrije, katero imamo, se nahaja v povojih. To so poskusi, pri katerih še manjka vsake vredenosti. Če se nahaja v naši državi nekoliko industrijskih podjetij, ki so tako vrejena, da lahko izkoristijo delavno silo svojih odjemalcev, še zato ni potrebno, da se vrejuje delavni čas kar splošno z naredbo. Sami imamo dovolj primerov, da je bil delavni čas v rudokopih, topilnicah itd. različen od običajnega delavnega časa v drugih podjetjih z lahkim delom in v obrtnih delavnicah. Tu pač odločujejo praktični ekonomski in zdravstveni razlogi, katerih pa ni potrebno presojati s splošnega stališča ali je država napredna ali ne.

Drugi argument, ki se jako rad in pogosteje navaja, je ta, da je delavec z osemurnim delom popolnoma izčrpal svojo delavno silo. Zato navajajo primere in kažejo na industrijska podjetja, katera so vpeljala prostovoljno osemurni delavni čas. Poglejmo, koliko je na tem resnice.

Predvsem moramo omeniti, da so mnenja ekonomskih učenjakov glede izčrpanja delavne sile jako različna in z upravičenostjo. Če govorimo o delavni sposobnosti in izrabljanju sile, moramo vpoštevati ne samo individualnost delojemalca, nego tudi podnebje in kraj, kjer leži podjetje, vrsto in obseg podjetja, naravo industrije, inteligenco delavca, prehranjevalne in stanovanjske razmere itd.

V velikih industrijskih podjetjih, kjer so delavci naučeni na veliko in sistematično delo, tam se v resnici popolnoma izkoristi delavna sila delavca tekom osem ur. V takem podjetju je delo osem ur pri dobri plači ravno toliko vredno kot pa ono delavca

z daljšim delavnim časom pa s slabo plačo in ekstenzivnim delom.

V takih naprednih državah delodajalec, kateri računna z vsemi mogočimi okolnostmi, ki vplivajo na donos podjetja, ne uvaja samo zato krajšega a intenzivnejšega delavnega časa, da varuje delavca, nego posebno zato, da prihrani na pogonski sili, razsvetljavi, kurjavi itd. V svrhu večje izrabe delavne sile svojega delavstva in svojega obrata se delavci dvakrat ali celo trikrat na dan izmenjajo. Seveda potrebuje tako podjetje veliko delavcev, do katerih se pa lahko pride če se jih dobro plača in če delajo kratko vreme.

Na žalost nimamo v Jugoslaviji takih industrijskih naselbin, izvzemši rudokope. V obče nimamo težke industrije, kakor tudi ne izvežbanega tvorniškega delavstva, katero bi se popolnoma zavedalo svoje dolžnosti in svojih pravic. Samo dobro pogledimo, odkod se rekrutira naše tvorniško delavstvo.

In kako izgleda v obrti, bomo takoj odgovorili. Povedali bomo čisto resnico.

V največjem delu naše nove države še vladajo prav patrijarhalni odnosi med obrtnikom kot delodajalcem in med pomožnim osebjem (pomočniki, učenci ali vajenci). Vsi novodobni viharji niso mogli skaliti tega razmerja. Ne more se govoriti danes o tem, ali so ti odnosi dobri ali ne. To je pa gotovo, da se ti odnosi ne dajo kar čez noč in potom zakona izpremeniti.

V uk obrtniku mladina večinoma ne stopa iz veselja in prostovoljno, da se nauči rokodelstva, nego se poprime obrti prisiljena, ker ni uspela v šoli, ali radi siromaštva, jih stariši ne morejo več prerediti. Zato pa imamo še 80% vajencev, ki so v popolni oskrbi gospodarja. Takemu vajencu je obrtnik ne samo učitelj ampak drugi oče. Vajenec živi v hiši gospodarja, postane takorekoč član rodbine, zato pa dela z veseljem in če je res priden in ubogljiv, je tudi mojster vesel, da infa takega mladeniča v svoji hiši. Tako razmerje med mojstrom in učencem vlada po Hrvatski, Sloveniji, Srbiji. To razmerje je v Bosni in južni Srbiji še bolj patrijarhalno. Morda bo kdo rekel, da mojstri te svoje učence porabljajo tudi za druge posle, ne samo za obrtne. Res je to. Ali kje po božjem in ljudskem zakonu je zapovedano, da mora obrtnik le na svoje stroške vzgajati učenca, ubijati se z njim, da bode ta enkrat izvežban in čislán obrtnik. Nihče ne more zahtevati od mojstra, da ne bo izkal kake koristi pri učencu. Učenec bi ne smel prinesiti kak kilogram soli iz trgovine, ali ročko vode od studenca. Ne smel bi to storiti gospodinji, ki mu je druga mati, katera pazi nanj ravnotako kot na lastno dete. Vajenec nima dolžnosti, da prinese naročniku na dom naročeni predmet, on ne sme donášati iz skladišča materijala v delavnico, ne bi smel očistiti delavnice. Našteli bi lahko še več različnih očitánj, kako baje mojstri izkoriščajo svoje učence. Vse to je po mnenju novodobnih socialističnih teoretikov nedovoljeno, času neprimerno, reakcionarno, divje in barbarsko. Sklicujejo se na napredne narode, kjer tega ni, sklicujejo se na Angleško, Francosko, in sicer navadno taki ljudje, ki niti pojma nimajo o razmerah v teh deželah in vendar govorijo ter zahtevajo, da bi tudi naša Jugoslavija bila takoj sedaj, ko je postala slobodna, tako vrejena kot je n. pr. Belgija. Če so rabili drugi narodi stoletja, da se evolucionirajo in pridejo na to stopnjo, na kateri se

nahajajo danes, bi se moralo vse to izvesti v Jugoslaviji v enem letu, ali celo v par mesecih.

Med sredstva, s katerimi se hoče naše socialno življenje tako naglo preobraziti, spada tudi naredba o osemurnem delavniku. Počeli so z onimi sredstvi, ki se dozdevajo bolj popularna in lažje izvedljiva. S to naredbo se hoče odtujiti vajenca mojstru, hoče se v vajencu zbuditi razpoloženje, da bi bil med svojimi tovariši denuncijant in tožitelj svojega učitelja in sicer le vsled tega, če bi delal kako uro več na dan. To je tedaj naredba, ki se da izvesti le z težkimi policijskimi sredstvi. Toliko o vajencu.

Sedaj pa še povejmo nekaj o pomočniku in delavcu.

Vsa ona razlaganja o nauku, da je delavec neko blago, da se z njegovo delavno silo trži, niso našla pri nas odprtih ušes. Vkljub temu, da so ta načela socialističnih prvakov znana našem delavstvu, ni zamrl oni plemeniti čut, kateri kaže, da je človek najpopolnejši božji stvor. Naš obrtnik stoji vkljub vsem neprilikam vseeno na taki stopnji kulture, da vidi v svojem pomočniku sebi enakega človeka, bodočega tovariša in soobrnika. To nam izpričujejo neštivilni primeri, izpričuje nam življenje, izpričuje nam gola činjenica, kako se obrtništvo rekrutira iz naših delavcev in v kakem bratskem razmerju občujejo mladi obrtniki s starimi tovariši.

S tem hočemo reči, da razni razkrojilni pojavi niso pokvarili pretežne večine obrtniškega delavstva, ga niso odtujili obrtništvu.

Niti toliko niso uspeli pri pomožnem delavstvu, katero misli s svojo glavo, da bi videlo v obrtnikih samo ljudi, kateri hočejo ali izkoriščajo svoje delavstvo. Vsa taka bojna sredstva so padla v vodo in imajo morda kak vpliv le pri tistem delavstvu, ki brez premišljevanja posluša take bajke.

Če razmotrivamo delavske razmere, ki vladajo tako obširno v resničnem življenju, moramo priznati, da so ti odnosi v naši obrti še vedno prirodni, domači, mnogo bolj intimni, kot pa so v industrijskih deželah, kjer so odnosi precej napeti, strogo službeni.

Vsak, ki pozna razmere in je res objektiven, mora priznati, da je pri naših razmerah obrtni pomočnik tako v materijelnem kakor v življenskem oziru mnogo na boljšem, kakor pa tovarniški delavec z vsemi novodobnimi socialnimi udobnostmi, plačami in delavnim časom.

Uzakonjenje osemurnega delavnega časa kar povprek je tedaj pri nas nenaravno. S to naredbo se je uvedla v našo popolnoma agrarno in precej zaostalo zemljo stvar, ki je vzeta iz skrajno industrijskih in naprednih dežel. Tukaj so rešena že razna socialna vprašanja, saj so bila skoz pol stoletja vedno na dnevnem redu, pa so tedaj dozorela do končne rešitve. Pri nas pa je bila obrt vedno tlačena vsled gospodarstva tujih narodov, ki so vladali nad nami. Vedno hrepenenje po svobodi je potisnilo v ozadje vsa socialna vprašanja.

Preostane nam še, da pretresemo nekatere druge okolščine, ki so igrale važno vlogo pri vpeljavi te naredbe o osemurnem delavniku.

V poštev prihaja predvsem načelo Zveze narodov, katera hoče tudi vrediti delavni čas v vseh državah celega sveta. V Vašingtonu zborujejo poslanci vseh držav in na tem zborovanju hočejo doseči sporazumne

predloge, katere bi naj potem uzakonila zakonodajna mesta v vseh državah.

Mi danes še ne poznamo zaključkov tega zborovanja, neznani so nam predlogi, v koliko so ti vplivali na vreditev delavnega časa v naši državi. Ne moremo pa verjeti, da bi ta zbor ali stalni mednarodni urad, ki se misli ustanoviti v svrhu vreditve delavnih razmer, sprejel predlog, po katerem bi naša država bila prisiljena, da vpelje takoj osemurni delavni čas.

To bi pomenilo, da se mora naša mlada država glede delavnega časa ravnati po drugih naprednih industrijskih državah. Z drugimi besedami rečeno, bi se morala naša država podvreči izkoriščanju po tujih naprednih državah, ker ne smemo pozabiti, da je obrt in industrija v zapadnih državah in posebno v Ameriki vsled izborne strojne opreme in s svojim izbornim izvežbanim in dobro izrabljenim delavstvom v stanu v osmih urah veliko več izdelati kot pa mi v 16 ali več urah. Če mi skrajšamo delavni čas na osem ur, pade naša produkcija na vsak način na minimum. Mi ne bomo mogli zadostiti niti domači potrebi, bomo navezani na uvoz tujih izdelkov, da se pokrije domača potreba. Toda mi ne bomo v stanu konkurirati s tujimi pridelki. Vsled tega bi svojo trgovsko bilanco spravili v žalosten položaj. Vsi tisti, ki se toliko zanimate za delavstvo, povejte nam, kako bomo zaposlili vse to delavstvo tedaj, če ne bo dela! Kako bo tedaj vlada rešila vprašanje nezaposlenosti?

Umestno je tedaj, da z ljubeznijo do dela vredimo svoje delavne razmere, da vpeljemo red in obnovimo svoje razdrapano gospodarstvo, posebno pa v industrijo in obrt. Pri nas se pa žal postopa ravno nasprotno. Ubijamo delavljivost, delamo na to, da bo tuja industrija močnejših in naprednejših držav izmозgavala našo državo.

Še predno smo spoznali sklepe in predloge one skupščine delegatov v Vašingtonu, koji sklepi in predlogi naj bi služili kot podlaga zakoniti vpeljavi delavnega časa, je naša državna oblast vpeljala naredbo, s katero hoče rešiti važno vprašanje, predno so ga rešile druge napredne države.

Očito hočejo naš obrtni svet postaviti pred gotovo činjenico in s tem pokazati, da so vsi zadovoljni s to naredbo in tedaj ni potrebe, da bi se zakonodajno predstavništvo pečalo z vprašanjem o končni vreditvi delavnega časa in o zakoniti vpeljavi osemurnega delavnika.

Če si predočimo, da je ta naredba jepnostavno absolutistično oktroirana, uvedena brez dovoljenja narodnega predstavništva in brez posvetovanja z prizadetimi krogi, če si predočimo, da oživotvorenje te naredbe spada med koncesije, ki so si dale stranke, če končno še pomislimo, da je bil minister v ostavki ko je izdal to naredbo, tedaj moramo vsi obrtniki celega kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev dvigniti svoj glas proti tej naredbi in njeni izvedbi.

Obrtniki se bomo tudi naprej borili z vsemi postavnimi sredstvi proti tej in podobnim naredbam ter se ne udamo nikakemu nasilju, nego hočemo z vsemi silami braniti svoje interese na korist obrtne sposobnosti in gospodarsko silo naše mlade države.

Savez hrvatskih obrtnika, Zagreb. Glavni odbor zanat Saveza, Beograd. Zbor jugoslovanskih obrtnikov, Celje. Zveza obrtnih zadrug, Ljubljana.

Obrtno gibanje.

Izvanredni občni zbor zadruge obrtnikov in dopuščenih obrti v Mokronogu se je vršil dne 28. septembra 1919. Načelnik gosp. Kuhar pozdravi navzoče ter se zahvali za obilo vdeležbo. Članov je 154. Najtopleje pozdravi tudi predsednika obrtnega društva iz Novega mesta, tov. Ogriča, kakor tudi g. Franchetti-ja, predsednika Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani. Tov. Franchetti pozdravi zborovalce v imenu zveze obrtnih zadrug, ki se je po preobratu prerodila in začela živahno delovati. Povdarja, da nas je stara Avstrija tlačila in ovirala naš razvoj. Zadrugištvo je tičalo v sponah, mi smo pa tavalili in si nismo znali pomagati. Z rojstvom Jugoslavije je tudi nam solnce prijazneje. Zanimanje za zadruge se množi z vsakim dnevom Zadrugištvo se bo v kratkem razvilo najlepše, samo zavedajmo se sami svoje moči, jo uporabljajmo in delujmo na razvoj z vsemi silami in uspehi so gotovi. — Preobrat se mora izvršiti tudi med vajenci in pomočniki. — Skrbimo za red in natančno spolnjevanje naših dolžnosti. In tako bomo imeli dobre obrtnike brez fušarjev, ki brez obrtne lista izvršujejo vse mogoče obrti, so v kvar naročnikom, nam obrtnikom pa v umazano konkurenco, zato proč s takimi fušarji. Da pa bo zadruška močna, potrebujemo tudi denarnih sredstev. Le pogledjmo organizacije naših delavcev, njih moč in razvitost. Odkod pa vse to? Vsak delavec rad brez ugovora plača, kar mu naloži zadruška, saj ve, da to ni zavržen denar, ampak mu obrodi stoteren sad. Zato sklenimo tudi mi danes malo letno naklado, da bo naša zadruška postala močna in vsak posameznik z njo. — Dne 3. maja so zborovale obrtne zveze v Beogradu. Pogrešali so nas, ker se zborovanja nismo mogli udeležiti. Naša zveza nima denarnih sredstev. In vendar so taka zborovanja neprecenljive važnosti za nas. Tu se sklepa za obrtnika marsikaj dobrega. Srbski obrtni red je modern a ne povsem sprejemljiv za nas. Pokažimo, česa želimo tudi mi in kaj bi nam služilo v naš dobrobit. Skrbeti pa moramo tudi za slučaj bolezni in smrti. Naše družine ne smejo biti brez vseh sredstev, ko jim odmre gospodar, glava družini. — Vsak obrtnik z obrtnim listom pa bodi preiskrbljen tudi za starost in onemoglost. — Ministerstva bodo gotovo upoštevala take težnje. Zato za vsak sodni okraj veliko močno zadruško, ki se naj združijo v okrajno zvezo, te pa zopet v deželno zvezo. In tako bomo povedali po tako zasnovanih zadrugah in zvezah naše težnje in želje, vlada bo videla moč naše organizacije, zato pa rada poslušala naše zahteve ter skušala ugoditi na vsak način. — Skušati moramo doseči tudi vaješka zavetišča. Mladina, predvsem delavskih slojev je uporna po vzgledu staršev, ki rujejo napram gospodarjem. Vlada se je ustrašila zahtev delavstva, zato dovolila 8urni delavni čas, kar je gotovo v kvar obrtništva. Naj bi imeli delavci v plavžih in pri drugih enakih težkih delih 8urni delavni čas, drugi pa ne. — Vsak obrtnik mora biti naročnik na »Obrtni Vestnik« in ga podpirati z dopisi, da bo res naše glasilo in prinašalo podučne spise za vsakega obrtnika. Narisal sem nekaj navodil, držimo se jih in v korist nam bodo. — Glede bolniške blagajne se pojasni da se je vlada ustrašila socialnih demokratov, prepustila blagajne oddelku za socialno skrbstvo in ta je razpustil bolniške blagajne, kar pa ne sme — protest je že vložen. — Občni

zbor sklence: Vsak član zadruga plača poleg dose-danjih vplačil še 12 K letne zadrugne naklade. (Spre-jeto soglasno), — G. Ogrič: Z veseljem vas pozdravljam, zlasti pa vašo zavest, s katero ste pokazali, da se zanimate za stvar. In res lahko rečem, živeli smo brezbržno, zato smo bili osamljeni, nismo si upali v boljše družbe, vkljub temu, da nas je do 10 000 obrtnikov. Organizirajmo se, v organizaciji sta moč Dr. Ažman je hotel zasnovati društvo mojstrov. Gotovo lep namen, a zdelo se mi je preozko, zato in spoštovanje. bi bilo kaj umestno, da ustanovimo Obrtno društvo, kjer ne bodo sedeli samo mojstri, ampak vsakdo, ki se peča z obrtjo, mojster, pomočnik in vajenec. In tako bi se naše na novo ustanovljeno društvo s sedežem v Novem mestu raztezalo na okraje: Metlika, Črnomelj, Novomesto, Trebnje in Mokronog. To bi bila krasna organizacija, katera bi imela tudi veliko moč. Tovariši, volitve so pred durmi. — Ali bomo še tako nespametni, da ne bo volil obrtnik obrtnika, pa naj si bo tega ali onega političnega prepričanja; le obrtnik bo delal za obrtnika. Nato prečita tov. Ogrič pravila obrtnega društva. Z obrtnim društvom v zvezi je tudi »Posmrtno društvo«, ki daje prvo pomoč in uteho v slučaju smrti mojstrove družini. Gosp. Malovič: Organizacija je velika moč. V orga-nizaciji se kuje boj zastarelemu avstrijskemu biro-kratizmu, ki je bil boter kapitalizmu. Kapitalizem in imperijalizem pa sta dva faktorja, ki stremita samo za tem, da zaslužita obrtnika. Mi pa nočemo biti več sužnji, pač pa svobodni državljani lepe Jugosla-vije, zato se organizujemo, ker v organizaciji našega stanu je tudi naša moč K temu nam pomodi Bog in sreča junaška! Načelnik g. Kuhar zaključi zboro-vanje v upanju, da se snidemo v najkrajšem času na ustanovnem shodu obrtnega društva. — (Živahno odobranje).

Redni občni zbor zadruga kovinskih obrtov v Ljubljani se je vršil 14. oktobra 1919. Načelnik g. Urbančič otvori zborovanje. Deželno zvezo obrtnih zadrug je zastopal načelnik g. E. Franchetti. Računski zaključek se odobri. Načelnik g. Urbančič pred-laga radi splošnega pomanjkanja materijala pri malih obrtnikih, naj bi se tovariši posvetovali s kako banko glede večjega kredita za nakup blaga pri zunanjih tvrdkah ter si najeli skladišče v svoji lastni režiji. — Gosp. Kunstler podpira predlog načelnika. — Gospod Franchetti priporoča, naj bi gg. člani zadruga ustanovili nakupno zadrugo, da vsak pod-piše nekaj deležev in z dobljeno glavnico, nakupi potem blaga v večjih množinah v korist malim obrt-nikom v okolici. — Gosp. Remžgar povdarja, da mali obrtniki sploh ne morejo od zunaj blaga dobiti, pri domačih trgovcih pa proti jako visoki ceni — (n. pr. trgovci dobivajo ploščevino po 8 K mali obrt-niki jo morejo istim plačevati po 12 K), — da se ne upajo račune polagati, ker se s tem skoriščajo gospo-darji in druge stranke, toraj morajo biti mali obrtniki uničeni, ker ima vlada samo na trgovce ugled. Razprav-ljalo se je tudi radi uvoza blaga. Predlog ozir. prošnja, da se ljubljanski zlatarski mojstri odpuste iz kovinske zadruga ljubljanske, ker nameravajo z zunanjimi ustanoviti svojo zadrugo, se je odklonil. Glede po-višanja članarine in vpisnine v zadrugo je sklenil odbor: za gosp. mojstre K 50—, za vajence K 6—, za učno pismo K 15—, za preiskušnjo K 15—. — Zadruga je imela v letu 1918-57 članov, med letom pristopili so 3 in 3 pa so odpovedali svoj obrt. Spre-

jelo in upisalo se je med letom 27 vajencev vršilo se je 8 preiskušenj ter izdalo 7 učnih spričeval. Za-druga je imela med letom 9 zadrugnih in 4 odbo-rove seje. Med letom so se na vlado vložile 3 prošnje. Zadruga ima sedanjega fakičnega premoženja in sicer:

Vloge v mestni hranilnici	K 1129.68
vojnega posojila	» 400.—
v gotovini	» 198.31
skupaj	K 1727.99.

V odbor so bili izvoljeni sledeči: Urbančič Val-entin, načelnik; Lenček Alojij, podnačelnik. Člani odbora: Kunstler Josip, Weiss Mihael, Leben Anton, Jerančič Ivan, Wolf Oton, Levec Fran. Namestniki odbora: Pospišil Josip, Korn T., Kaiser F. Pregledo-valci računov: Remžgar Josip, Gruntar Anton.

Obrtno društvo za Novo mesto in okolico je poslalo pretekle dni Ministrstvu za notranje zadeve v Beogradu nastopno resolucijo: Ministrstvo za no-tranje zadeve. Obrtniki, člani Obrtnega društva za Novo mesto in okolico, zbrani na četrtem mesečnem sestanku v Novem mestu dne 31. avgusta 1919 sklencejo nastopno resolucijo: Opazuje se, kako raz-burjenje in nevolja se polasča ljudstva, ker se to čuti povsem brezpravno, se vlada v smislu absolu-tizma po celi državi SHS. V narodnem predstavništvu potrebujemo preizkušanih, zrelih mož, katerim je predvsem na skrbi blagostanje troimenskega naroda, da istemu tudi izposlujejo vse pravice in svoboščine, ki so primerne za svobodni razvoj državljanov. Čez 80% produktivnih stanov ni sedaj zastopanih v narodni skupščini. Prava zmeda pa vlada po občinah, kjer pašujejo županstva po svoji lastni volji, ne oziraje se na nezadovoljnost občanov, kateri se čutijo, popolnoma brezpravni. Da se uredi notranji red države na solidni, zdravi gospodarski podlagi, zahte-vamo: 1. da se zakonitim potom vpelje splošna, tajna in direktna volilna pravica za vse občine in se v naj-krajšem času razpišejo volitve. 2. da se vzakoni vo-lilni red po splošni, tajni, direktni volilni pravici z uporabo proporca za konstituanto, v katero naj pri-dejo po svobodni volji naroda njegovi pravi zastop-niki in to v najkrajšem času. Ako se vse to uveljaví v kratkem, se s tem pomiri razburjenje ljudskih mas, ohrani ugled države na zunaj, kar bo koristno za nadaljni razvoj njej sami.

Dopisi.

Obrt in birokracija. V malem dolenskem trgu životari troje mesarjev. Dva izmed njih sta bila po štiri leta v vojni, tretji pa tudi ni imel medtem časom nič zasluzka, ker je bila baš ta obrt med vojno popolnoma izpodvezana. Spomladi ni bilo radi silne draginje mogoče nič kupiti, ko pa je pretilo pomanj-kanje krme, je bilo resnično takoj več blaga na prodaj! Zaradi večje ponudbe, kot povpraševanja, je šla cena hitro nazaj in predno je storil ministrski svet v Beogradu sklep — menda v prvi polovici julija — da ne sme biti n. pr. govedina dražja kot 12 K en kg, so že gori mišljeni mesarji davno preje tako prodajali. In tako je bilo menda povsod. Navzlic temu bi ministrskemu sklepu glede mesnih cen ne bilo ničesar ugovarjati, ako bi temu sklepu sledili še drugi sklepi, ki bi bili v stanu in pa pri volji regulirati tudi nakupno ceno. To se ni zgodilo in še danes ni

nikomur nič znanega, da bi bilo prepovedano prodajati dražje živo žival, kakor pa se jo sploh more. Ko je torej letina pokazala, da bo več sena, kakor se ga je pričakovalo in ker blaga naš kmet sploh nima preveč, je cena pričela naglo lezti kvišku. Zraven so še tihotapci in verižniki doprinesli svoje, kajti zoper te ljudi vlada do danes ni pokazala tiste moči, kakor do revnega obrtnika. Toda mesarji — gorenji trije — so se držali cen ministrskega sveta, iskali v potu svojega obraza kje kak mršav repek, da bi vendar-le prodajali meso, pa ne imeli pri tem izgube. Časih se je to posrečilo, časih pa tudi ne. Cene pa so lezle kvišku in zato je bil trg dostikrat brez mesa. Naj navedem še ta le zgled: Trg je imel večjo prireditvev in zato je sodelujoče ženstvo neobhodno rabilo enega teleta. Kako ga dobiti? Ministrski sklep dovoljuje za kg telečjega mesa najvišjo ceno 10 K, kmet pa je zahteval za živo tele po 11 K. Noben izmed vseh treh mesarjev ni mogel torej preskrbeti teletine. Društvo je bilo zadovoljno plačati vsako ceno, mesarji so se bali vlade in zato nasvetovali, naj društvo samo kupi, saj ne more biti kaznovano, ker so kazni samo za obrtnike. Poskusilo je društvo; kupilo po 10 K za kg žive teže, a kmet je čez noč se premislil, ker ga je drugam dražje prodal. — Tako je šlo naprej. Kakšne cene vladajo na sejnih, tudi vladi ne more biti neznan, saj je kaj tacega opazila tudi svoječasna avstrijska vlada, ki ni bila ljudska vlada. Zato se mesarji niso več ravnali po cenah ministrskega sveta in so pač prodajali, kakor so mogli kupiti, da so le imeli meso. V začetku imenovani trije mesarji so vzdržali cene mesu v smislu ministrskega sveta do oktobra, delj pa ni šlo več. Napravili so torej kot spodobni in podložni državljani čedno vlogo na okrajno glavarstvo, da ne morejo več prodajati mesa po starih cenah, ampak da bodo ceno zvišali na 14 K za kg, kar pa itak ne odgovarja še cenam, ki so v rabi za živo težo. Tu pa pride sveti birokracij, lepo pomlajen in v jugoslovanski narodni noši! Okrajno glavarstvo je namreč odgovorilo, seveda skozi županstvo, da morajo mesarji za vsak komad živine, od katere bodo meso dražje prodajali, kakor določa ministrski svet, pokazati tehtnični listek in potrdilo od pristojnega županstva, da so res po taki in taki ceni kupili živino. Za naše priproste obrtniške možgane ima stvar sledeče napake: 1. Kaj bo, kjer ni tehtnice? 2. Kaj tam, kjer kmet na tehtnico sploh prodati noče, ker se sam boji previsoko ceniti na živo težo, na »počez« pa se stvar lahko potlači s tem, da se pač domneva več kg. 3. Kaj bo kjer ni župana pri rokah? 4. Kaj tam, kjer župan sploh vse potrdi? 5. Kaj v slučaju, da bodo (menda vladni) strokovnjaki dognali, da ima mesar navzlic temu še izgubo? Ali mu jo bodo povrnil? Ali pa morda na podlagi točne evidence dovolili, da sme o drugi priliki nekaj zato zaslužiti? 6. Ali sploh ne sme nič zaslužiti; če pa, bi radi vedeli, koliko? 7. Kakšen pomen pa imajo cene ministrskega sklepa, ako jih vsak kmet s tehtničnim listkom in županovim potrdilom poljubno povišuje? Tu tiči zrno, gospodje! Diktirati cene mesu, pa ne imeti moči in volje uravnati ceno živemu blagu, se pravi pesek trositi v oči nevednemu ljudstvu, na drugi strani pa žaliti in šikanirati obrtni stan, ta močni steber države. Ne zahtevamo, da bi nam dali po 6000 dinarjev, kar zahtevajo baje odvetniki, ki so se šli častnike med vojno, ampak samo prepo-

vejte nam izvrševanje obrti in dajte družinam podporo za brezposelne. Če pa niti to ne, potem izdajte ferman, da je mesarjem prepovedano živeti.

Mesar.

Razno.

Objava. Ministrstvo za trgovino in industrijo v Beogradu je z odlokom z dne 15. septembra 1919., št. 9985/II, razveljavilo naredbo Narodne vlade z dne 20. januarja 1919., št. 310 Ur. I., o precsonvi »Zavoda za pospeševanje obrti na Kranjskem v Ljubljani« v »Urad za pospeševanje obrti države SHS v Ljubljani« ter obenem ta urad podredilo podpisnemu oddelku deželne vlade. Člane kuratorija urada za pospeševanje obrti bo imenovalo ministrstvo za trgovino in industrijo. — V Ljubljani, dne 27. septembra 1919.

Deželna vlada za Slovenijo.

Oddelek za trgovino in obrt.

Dr. Marn s. r.

Ministri potujejo po shodih. V naši mladi državi vladajo precej žalostne razmere in vendar ministri potujejo okoli in na shodih poskušajo širiti svoje politične ideje. Če bo šlo tako naprej, bo imel narod mnogo posla, da dozove k pameti take ministre.

Sol za Slovenijo. Slovenski trgovci so kupili in plačali 280 vagonov soli, toda Avstrija še ni dobavila niti enega vagona soli, ker baje nima ne vagonov ne premoga. Ministrstvo za prehrano, oddelek Ljubljana, namerava poslati naše vlake po sol, da jo dobimo prej, se rešimo občutnega pomanjkanja soli.

Macedonija. Slovenske svoje stariše opozarjamo na Macedonijo, kjer je še ogromno polja za trgovanje, obrtniško in industrijsko delovanje. Zemlja je izvanredno bogata poljedelskih sil, rud, vodnih sil in drugih prirodnih dobrin, koje vsakemu podjetnemu človeku jamčijo gotov uspeh. Trgovinski inspektorat v Skopljem daje radevolje pojasnila in nasvete.

Pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah v Ljubljani. Za vajence v našem mestu celo dobo vojske ni bilo šolskega pouka. Huda in morda nepopravljiva škoda je bila to za naš tedanji obrtni naraščaj. Izobrazba zelo trpi, če vajenec ves čas učne dobe nima nobene prilike, da bi užival dobrote in prednosti teoretičnega izobraževanja v obrtno-nadaljevalni šoli. Obrtniki, ki imajo vajence, smo se trdno nadejali, da letos zopet prične šolski pouk. Število vajencev v Ljubljani je zelo veliko, je nad 800. Novica, da letos ne bo nobenega pouka, je obrtnike, pa starše zelo potrla. Opozarjamo šolska in druga oblastva, da je šolski pouk silno potreben. Strokovna izobrazba naše obrtne mladine ostane celo življenje nepopolna, ako vajenec nima poleg vežbanja pri mojstru tudi še pouka v obrtni nadaljevalni šoli. Prosimo, da se ta sklep, o katerem ste poročali, vendarle še izpremeni. Ako res ni mogoče urediti letos še rednega pouka, naj se poskrbi saj za pouk za silo. Če dnevni pouk ni mogoč, dajte našim vajencem saj večerni in nedeljski pouk. Mladina silno trpi, če se v odločilni dobi ničesar ne stori za razbistritev duha in oblaženje srca.

Vsem mizarjem in izdelovalcem pohištva. V Slovenijo se uvaža iz Avstrije večje množine raznega pohištva z izgovorom, da se pri nas ne izdeluje tako fino pohištvo. Zato pozivamo vse mizarje in izdelovalce pohištva, naj se izjavijo, ali res doma ne izdelujemo dovolj finega pohištva in ali je res uvoz

potreben. Izjave naslovite na Zvezo obrtnih zadrug v Ljubljani, Bethovnova ulica. Morda bi kazalo tudi sklicati zborovanje vseh izdelovalcev pohištva. Zvezi je znano, da se izdeluje pri nas mnogo solidnega pohištva, pa bo tedaj v slučaju umestnosti nastopila proti uvozu.

Našim naročnikom in bralcem!

12. oktobra je izbruhnila po celi Sloveniji tiskarska stavka. Delo so ustavili ne samo črkostavci, nego tudi tiskarniško pomožno osebje. Vsled tega so prenehali vsi slovenski časopisi in seveda tudi naš Vestnik. Vse tovariše-naročnike prosimo, naj nam oprostite to prekinjenje, katero nismo mi zakrivali. Škodo ki so jo trpeli, bomo nadomestili s tem, da bodo številke tega letnika, ki še izidejo, obsežnejše. Vrhutega razpošljemo te številke po stari ceni katero bi morali sicer znatno zvišati. Tudi bomo v novem letu skrbeli za to, da bo Vestnik prinašal čim najbolj zanimivo in podučno gradivo.

Pri ti priliki pa prosimo vse tovariše obrtnike, da nevtrudljivo agitirajo med tovariši za naše stanovsko glasilo. Obrtni Vestnik je naš list, v rokah obrtnikov, naše glasilo, zato pa bi ga moral imeti vsak zavedni obrtnik. Brez svojega stanovskega glasila ne moremo biti, ali imeli ga bomo le tedaj, če ga vsi brez izjeme podpiramo z naročnino in prispevki. Dolžnost vsakega obrtnika je, da ne plačuje samo naročnine, nego da tudi sporoča svoje misli, nasvete in želje. Vsi moramo sodelovati, ker le tedaj bo naš Vestnik popolen.

Listnica upravnništva.

Precej tovarišev še ni poslalo naročnine za naš Obrtni Vestnik. Pozivljamo vse zaspance, da nam nemudoma pošljejo naročnino, ker z novim letom moramo zaključiti svoje račune. Kdor prejema list, ga mora tudi plačati.

Posredovalnica služb in učnih mest.

Kdor rabi vajenca ali vajenko? Pokrajinski odbor za zaščito dece in mladine — vabi vse trgovce in obrtnike cele Slovenije, da mu takoj naznanijo, ako in za kateri čas potrebujejo vajence (ali vajenke) in pod kakimi pogoji jih sprejemajo.

Čevljarkega pomočnika sprejme takoj Ivan Janša, čevljar v Radovljici.

Urarskega vajenca, naobraženega, sprejme F. Čuden sin v Ljubljani, nasproti glavne pošte.

Krojaškega pomočnika sprejme Franc Lukman, Poljane n. Škofjo Loko. Vsa oskrba. Plača po dogovoru.

Želim dati svojega sina učiti čevljarke obrti. Fant je star 14 let, zdrav in krepak. R. Jelovčan, posestnica v Logu šte. 6. pošta Škofjaloka.

Izdajatelj konzorij »Obrtnega Vestnika«.
Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.
Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

FRANC ERZNOŽNIK, Žiri nad Škofjoloko, Kranjsko izdeluje vsake vrste čevlje

kakor rudarske, gozdarske in vse vrste trpežnih čevljev. Izvršuje točno in solidno po primernih cenah. Priporoča se cenj. občinstvu in trgovcem za naročila.

Orodje za vse surhe

12-8

Raznovrstno železnino, orodje za obrtnike in poljedelske stroje

— priporoča stara domača tvrda

FR. STUPICA v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1. 24-7

Ker nam je Deželna vlada za Slovenijo dovolila premembo rodbinskega imena iz

Mitteregger v Malgaj

naznanjam vsem cenj. g. tovarišem obrtnikom, da bom odslej naprej vodil pod novim imenom svojo pleskarsko obrt.

Priporočam se cenj. g. tovarišem za isto izkazano mi zaupanje kot dosedaj.

Tone Malgaj

stavbeni, pohištveni pleskar in ličar

Kolodvorska ulica šte. 6.

Čevljarška zadruga z o. z. v Žireh

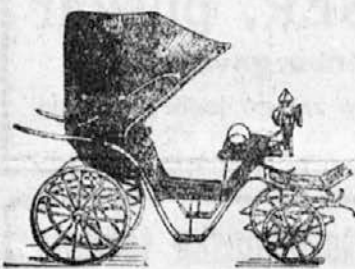
— nad Škofjo Loko —

izdeluje vsake vrste

od priprostega do najfinejšega izdelka ter prevzema v izvršitev vsako količino po naročilu točno, solidno in po sedanjim razmeram primernih cenah. Izvoz vsepovsod.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila. 24—7

Izdelovalnica
raznih voz.

MIH. LOŽAR

Dragomeelj, p. Domžale.

Proda se posestvo

priljubeno za obrtnike ali omirovljence. Obstoja iz dobro ohranjenega poslopja z gostilno, gospodarskega poslopja, treh njiv, vinograda z okrog 3000 najboljšimi ameriškimi cepljenimi trtami, sadonosnika, ki prinaša do 45 hl sadjevca, ter starega bukovega gozda. Meri okrog 5 oralov. — Cena 65.000 kron, ter je ob kupu plačati polovico, na drugo se počaka. Posestvo leži v kotu dveh okrajnih cest, četrte ure od cerkve. Do postaj Hoče, Ptuj ali Maribor je 19 km. — Natančno se izve pri posestnici 3—1

Mariji Ferenc, Sv. Barbara pod Mariborom.

Srečko Potočnik

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6, I. nadstropje.

Akademično izprašani krojač
:: za dame in gospode. ::

Krojačnica in izdelovalnica krojev.

Izdeluje najmodernejše kroje za gospode in dame, tręba poslati samo mero obleke in dobi se po meri vrezan kraj.

☛ Cena kroju 5 kron. ☛

24—12

Pravi firnež

v priznano najboljši in zanesljivi kakovosti.

Vse vrste barv, suhih in oljnatih, barve za obleke, mavec (gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, prašno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor tudi druge v to stroko spadajoče predmete .. ..

ima še vedno v zalogi trrdka

A. Zankl sinovi

.. .. Ljubljana. ..

☛ Ceniki se sedaj ne pošiljajo. 20—7

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada . . . . . » 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna.

Za varčevanje ima vpeljane lične

domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 4% in proti 1% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov

ima ustanovljeno 24—11

.. **Kreditno društvo.** ..

Westinghouse
Watt
Kremenezky
Metax
Eksport & Import

Svetla

Baterije zarnice vseh tipov
elektrotehni predmeti
Gen rep za Kraljestvo SHS
Janko Pogacar Ljubljana Mesnik trg 25

 ŠOTA

za kurjavo, izolacijo, steljo in
druge svrhe uporabljivo, dobav-
lja v vagonih in tudi na drobno

F. & A. Uher, Ljubljana

Telegr.: Uheršped. Inter. telefon 117
3-3

Ing. dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbeni inženjer.

Specijelno stavbeno podjetje za betonske, železo-
betonske in vodne zgradbe

v Ljubljani, Mišerjeva ulica št. 7.

Izvršuje strokovno:

Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne,
betonske in železobetonske jezove, mostove, železo-
betonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske
rezervarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge
betonske in železobetonske konstrukcije.

Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte stav-
beno inženerske stroke.

12-7

Tehniška mnenja. — Zastopstvo strank v tehniških zadevah.

Drogerija

I. C. Kotar

Ljubljana

Wolfova ulica št. 3.

24-13

Fotomanufaktura

MATIJA PERKO

stavbeni in pohištveni mizar v Zg. Šiški
pri Ljubljani, Celovška cesta 24-7

uporablja v svojem obratu samo najboljše blago.

Izvršitev točna. — Cene zmerne. — Za izvršena dela se jamči.

F. K. KAISER, puškar

12-6 Ljubljana, Šelenburgova ulica 6

priporoča svojo bogato zalogo pušk kakor tudi
druge potrebščine za lov in ribji lov.

I. in največja jugoslovanska tovarna
za barvanje, kemično čiščenje, pranje
in svetlo-likanje perila.

 Barva vedno vsako-
vrstno blago,

 čisti obleke,

 pere vsakovrstno perilo
in hodi brezplačno
na dom iskat,

 svetlo lika

ovratnike, zapestnice, srajce.

Jos. Reich.

Tovarna: Poljanski nasip šte. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.

Nujna dela se takoj izvršujejo.